

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
PORT PAYE
ΚΟΜΟΤΗΝΗ
Αρ. Αδ.
ΕΛΛΑΣ-HELLAS
ΕΛΤΑ
Hellenic Post

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ Ε΄ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ

Τὴν Δ΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων ἐχοροστάτησε στὴν ἀκολουθία τοῦ Δ΄ κατανυκτικοῦ ἑσπερινοῦ στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου μίλησε ὁ προσκληθεὶς Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Ἀλέξιος, Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Ξενοφῶντος τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Περὶ προσευχῆς, ἡ Θεοποιὸς ἀρετή».

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΣΤΟ ΦΥΛΑΚΙΟ ΤΟΥ ΟΧΥΡΟΥ ΤΗΣ ΝΥΜΦΑΙΑΣ

Τὴν μεσημβρίαν τῆς Παρασκευῆς τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου, 31 Μαρτίου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων μετέβη στὸ φυλάκιο τοῦ Ὀχυροῦ τῆς Νυμφαίας καὶ ἀνέπεμψε τὴν ἀκολουθίαν τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑΣ

Τὸ Σάββατο, 25 Μαρτίου, στὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ ἐτελέσθη ἡ πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία ἱερουργοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ποιμενάρχου μας κ. Παντελεήμονος.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ἐτελέσθη ἡ ἐπίσημη Δοξολογία Χοροστατοῦντος τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ἐνῶ ὁ πανηγυρικὸς τῆς ἡμέρας ἐξεφωνήθη ἀπὸ τὴν καν Μαριγούλαν Κοσμίδου, Διευθύντριαν τῆς Δευτεροβαθμίου Ἐκπαιδεύσεως Νομοῦ Ροδόπης.

Ἀκολούθως ἅπαντες μετέβησαν στὸν αὔλειο χῶρο τοῦ Ἱεροῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ, ὅπου ὁ ἀδριάντας τοῦ ἐθνεγέρτου Μητροπολίτου Μαρωνείας Κωνσταντίου, ἔνθα ἐτελέσθη ἐπιμνημόσυνη δέηση. Ἐν συνεχείᾳ, ἐψάλη στὸ Ἠρῶον τῆς πόλεως ἡ καθιερωμένη ἐπιμνημόσυνη δέηση καὶ ἔλαβε χώρα ἡ κατάθεση τῶν στεφάνων.

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΕΟΡΤΑΖΟΝΤΟΣ ΙΕΡΟΥ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ἔχει ἐπίκεντρο τὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Παρασκευῆς, 24ης Μαρτίου 2017, ἐτελέσθη ἡ ἀκολουθία τοῦ πανηγυρικοῦ ἑσπερινοῦ καὶ τῆς Δ΄ Στάσεως τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον στὸν προμνημονευθέντα Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναό, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμονος.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ ΣΤΟ ΙΕΡΟ ΗΣΥΧΑΣΤΗΡΙΟ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΑΚΡΙΤΟΧΩΡΙΟΥ

Τὴν Τρίτη, 21 Μαρτίου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων, ἡγούμενος δύο λεωφορείων καὶ συνοδευόμενος ὑπὸ Κληρικῶν τῆς Ἐπαρχίας του μετὰ προσκυνητῶν-μελῶν τοῦ Χριστιανικοῦ Συλλόγου «Ο ΑΓΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝ», μετέβη στὸ ἱερὸ Ἡσυχαστήριο Τιμίου Προδρόμου Ἀκριτοχωρίου.

Ὁ Μητροπολίτης μας ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτου Σιδηροκάστρου κ. Μακαρίου καὶ τῆς καθηγουμένης τοῦ ἱεροῦ ἡσυχαστηρίου, γεροντίσσης Ἰακώβης καὶ τῶν μελῶν τῆς συνοδείας, ὅπου ἐν συνεχείᾳ ἐτέλεσε τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων Τιμίων Δώρων.

Ὁ ποιμενάρχης μας κ. Παντελεήμων κατὰ τὴν προσφώνησίν του εὐχαρίστησε τὸν Μητροπολίτην Σιδηροκάστρου κ. Μακάριον γιὰ τὴν παρουσία καὶ τὴν παροχὴν τῆς κυριαρχικῆς ἀδείας πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ Μυστηρίου, ἀκολούθως τὴν γερόντισσα Ἰακώβη καὶ τὴν συνοδεία της γιὰ τὴν φιλοξενία, παρεκάλεσε δὲ νὰ μεταφέρῃ τὸν σεβασμὸ του πρὸς τὸν πνευματικὸν καθοδηγητὴν τοῦ ἡσυχαστηρίου Γέροντα Ἀλέξιο, Καθηγούμενο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Ξενοφῶντος Ἁγίου Ὄρους καὶ συνεχάρη διὰ τὸ ἐπιτελούμενο πνευματικὸ ἔργο.

ΕΠΕΤΕΙΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ 25η ΜΑΡΤΙΟΥ

Στὴν αἴθουσα ἐκδηλώσεων τοῦ Μουσικοῦ Γυμνασίου-Λυκείου Κομοτηνῆς πραγματοποιήθηκε τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης, 22 Μαρτίου, ἐπετειακὴ ἐκδήλωση γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς 25ης Μαρτίου 1821.

Ἀρχικῶς, ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Γραφείου Ἐσωτερικῆς καὶ Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς, Ἀρχιμανδρίτης Οἰκουμένιος Μαρκόπουλος, καλωσόρισε τοὺς παριστα-μένους καὶ προσεκάλεσε τὸν σύζυγο τῆς ὁμιλητρίας Πολυχρονίας Λακάκη, νὰ ἀνα-γνώσει τὴν σχετικὴν εἰσήγηση ἐκ μέρους της συζύγου του. Ἀκολούθως, ἡ χορωδία τοῦ Γραφείου Ἐσωτερικῆς καὶ Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Γεωργίου Πε-νέτη ἀπέδωσε ὕμνους καὶ ἀνέγνωσαν ἐπί-καιρα κείμενα.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ Β΄ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ

Τὴν Α΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων ἐχοροστάτησε στὴν ἀκολουθίαν τοῦ Β΄ κατανυκτικοῦ ἑσπερινοῦ στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ὡμίλησε ὁ προσκληθεὶς Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Κωνσταντῖνος Σακαρίδης, προϊστάμενος τῆς Ἀδελφότητος τῶν Θεολόγων «Η ΖΩΗ», ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Τὰ γνήσια στοιχεῖα τῆς Ὀρθόδοξης ζωῆς».

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

Τὸ Σάββατο τῆς Β΄ Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, 11 Μαρτίου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας ἱερούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Γεωργίου Κομοτηνῆς καὶ ἐτέλεσε τὴν εἰς Πρεσβύτερον Χειροτονία τοῦ Διακόνου π. Νεκταρίου Παπαλεξίου.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ Γ΄ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ

Τὴν Β΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων ἐχοροστάτησε στὴν ἀκολουθία τοῦ Β΄ κατανυκτικοῦ ἑσπερινοῦ στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ὡμίλησε ὁ προσκληθεὶς Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Ἀρτέμιος, ἀδελφὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Γρηγορίου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Ἡ Κυρία Θεοτόκος καὶ οἱ Ἁγιορεῖτες».

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ Δ΄ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ

Τὴν Γ΄ Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων ἐχοροστάτησε στὴν ἀκολουθίαν τοῦ Δ΄ κατανυκτικοῦ ἑσπερινοῦ στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποίου ὡμίλησε ὁ προσκληθεὶς Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Βαρθολομαῖος, Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἐσφιγμένου τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Ἡ διάκριση καὶ τὰ χαρίσματα στὴ ζωὴ μας˙ ἐμπιστοσύνη στὸ Θεό».

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΕΥΧΕΛΑΙΟΥ ΣΤΟ ΜΟΥΣΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Τὸ Μυστήριον τοῦ ἱεροῦ Εὐχελαίου ἐτέλεσε τὴν Τετάρτη τῆς Α΄ Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν, 1ης Μαρτίου 2017, ὁ Μητροπολίτης μας, εὐγενῶς προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τοῦ Συλλόγου τῶν Καθηγητῶν τοῦ Μουσικοῦ Γυμνασίου-Λυκείου Κομοτηνῆς στὴν αἴθουσα πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Σχολείου.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΗΣ Α΄ ΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΩΝ

Τὴν Παρασκευή, 3 Μαρτίου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ἐχοροστάτησε κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς Α΄ Στάσεως τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὡς ἀκολούθως: Στὸ Παρεκκλήσιον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Κομοτηνῆς καὶ εὐχήθηκε καταλλήλως πρὸς τὴν Διοικητήν, τὸ Ἰατρικὸν καὶ Νοσηλευτικὸν Προσωπικόν, τοὺς ἐργαζομένους, τοὺς περιθαλπομένους καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν. Στὸν Ἱερὸν Ἐνοριακὸν Ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς, ὅπου ἀνεφέρθη εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Κυρίας Θεοτόκου, ἐπεσήμανε δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἀρετῶν Της ὥστε νὰ γίνῃ δοχεῖον τῆς Θείας Χάριτος.

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΔΕΗΣΗ ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΩΝ ΔΗΜΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΑΝΑΠΑΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Τὸ Σάββατο, 4 Μαρτίου, μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ποὺ ἐτελέσθη στὸν Ἱερὸ Κοιμητηριακὸ Ναὸ Ζωοδόχου Πηγῆς Κομοτηνῆς, ἱερουργοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς, παρουσίᾳ τοῦ Δημάρχου τῆς πόλεως κ. Γεωργίου Πετρίδη, μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ συγγενῶν τῶν προκεκοιμημένων ἀδελφῶν μας, ἐτελέσθη ἐπιμνημόσυνη δέηση ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν διατελεσάντων Δημάρχων Κομοτηνῆς, ὡς καὶ ἁπάντων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως τῶν ἀναπαυομένων στὸ Κοιμητήριο τῆς Κομοτηνῆς.

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

Στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Ἀθανασίου Αἰγείρου ἱερούργησε τὸ πρωῒ τῆς Κυριακῆς, 5 Φεβρουαρίου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων, ὅπου ἐτέλεσε τὴν εἰς Διάκονον Χειροτονίαν τοῦ ἐγγάμου κ. Νεκταρίου Παπαλεξίου.

Η ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΛΑΤΟΥ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Τρίτης, 7ης Φεβρουαρίου 2017, ἐτελέσθη ἡ ἀκολουθία τοῦ μεγάλου ἑσπερινοῦ μετ' ἀρτοκλασίας καὶ θείου κηρύγματος στὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου Νέου Σιδηροχωρίου, ὅπου ἐχοροστάτησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων, πλαισιούμενος ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, παρουσίᾳ τοῦ Δημάρχου Κομοτηνῆς, Ἀντιδημάρχων τοῦ Δήμου Κομοτηνῆς, τοῦ Ταξιάρχου τῆς 29ης Τ.Θ. Ταξιαρχίας καὶ Ἀνωτέρου Διοικητοῦ Φρουρᾶς Κομοτηνῆς, ἐκπροσώπων Συλλόγων καὶ Φορέων, ἐνῶ μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ἑσπερινοῦ ἔλαβε χώρα ἡ λιτάνευσις τῆς εἰκόνος τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου, συνοδείᾳ τῆς Φιλαρμονικῆς τοῦ Νέου Σιδηροχωρίου πρὸς εὐλογίαν καὶ ἁγιασμὸν πάντων.

Τὸ πρωῒ τῆς κυριωνύμου ἡμέρας, Τετάρτης, 8ης Φεβρουαρίου 2017, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων ἱερούργησε στὸν ἴδιο πανηγυρίζοντα Ἱερὸ Ναὸ καὶ ἐτέλεσε τὴν εἰς Διάκονον Χειροτονίαν τοῦ Μοναχοῦ Γρηγορίου, ἀδελφοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Μαξίμου Καυσοκαλύβη Παπικίου Ὄρους.

Ο ΝΕΟΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΟΞΕΝΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΣΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Τὴν Πέμπτη, 9 Φεβρουαρίου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων δέχθηκε στὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως τὸν νέο ἐν Θεσσαλονίκῃ Γενικὸ Πρόξενο τῆς Ρωσικῆς Ὁμοσπονδίας κ. Ἀλεξάντρ Στσερμπακόβ.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων συνεχάρη τὸν κ. Πρόξενον γιὰ τὴν ἀνάληψη τῶν καθηκόντων του, τὸν ἐνημέρωσε γιὰ τὸ ἔργο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπεσήμανε τὶς ἀγαθὲς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο Χριστιανικῶν Λαῶν, εὐχήθηκε δὲ τὴν ἐξ Ὕψους δύναμιν πρὸς ἐπιτέλεση τοῦ ἔργου του.

ΤΟ ΨΥΧΟΣΑΒΒΑΤΟΝ

Τὸ Σάββατο, 18 Φεβρουαρίου, Ψυχοσάββατον τῆς Ἀπόκρεω, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων ἱερούργησε στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας μετέβη στὸ Κοιμητήριο τῆς Κομοτηνῆς, ὅπου ἐτέλεσε τρισάγιον ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν προκατόχων του Ἀρχιερέων, ὡς καὶ τῶν κεκοιμημένων Ἱερέων τῆς Μητροπόλεως καὶ ἐν συνεχείᾳ προέστη τῆς ἐπιμνημοσύνου δεήσεως ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν πεσόντων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος Ἀστυνομικῶν. Ἀκολούθως, ὁ Σεβασμιώτατος μετέβη στὸ Στρατιωτικὸ Κοιμητήριο, ὅπου προέστη τῆς ἐπιμνημοσύνου δεήσεως ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδως ἡρωϊκῶς ἀγωνισαμένων καὶ ἐνδόξως πεσόντων.

ΕΥΛΟΓΙΑ ΑΓΙΟΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΝΟΜΟΥ ΡΟΔΟΠΗΣ

Στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς πραγματοποιήθηκε τὸ Σάββατο, 28 Ἰανουαρίου 2017, ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμονα ἡ εὐλογία τῆς Ἁγιοβασιλόπιττας τοῦ Συλλόγου Πολυτέκνων Νομοῦ Ροδόπης.

ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ

Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς, μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, προστατῶν τῆς Παιδείας, διοργάνωσε τὴν Κυριακή, 29 Ἰανουαρίου, πανηγυρικὴ ὁμιλία στὴν αἴθουσα τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ Βιομηχανικοῦ Ἐπιμελητηρίου μὲ ὁμιλητὴ τὸν Ἐλλογιμώτατο Καθηγητὴ τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἰωάννη Μπάκα, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες καὶ τὸ Ἱεραποστολικὸ ἔργο στὴν ἐποχή τους».

ΓΕΥΜΑ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΟΣ

Τὴν Τρίτη, 31 Ἰανουαρίου 2017, ὁ Μητροπολίτης μας παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τῶν ἐργαζομένων στὸν Τομέα Καθαριότητος καὶ τῶν Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν τοῦ Δήμου Κομοτηνῆς στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς.

ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΝΕΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

Τὴν κυριώνυμον ἡμέραν τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων ἱερούργησε στὸν Ἱερὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς καὶ ἐτέλεσε τὴν εἰς Πρεσβύτερον Χειροτονία τοῦ Διακόνου Κυριάκου Ἀρσένογλου.

ΕΥΛΟΓΙΑ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ

Τὴν 2α Φεβρουαρίου, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ταμείου Ἀρωγῆς Κληρικῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς διοργανώθηκε ἐκδήλωση πρὸς τιμὴν τῶν Ἱερατικῶν οἰκογενειῶν. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων εὐλόγησε τὴν Βασιλόπιττα τοῦ νέου ἔτους καὶ μίλησε καταλλήλως πρὸς τοὺς Ἱερεῖς καὶ τὰ μέλη τῶν οἰκογενειῶν τους, ἐνῶ παράλληλα εὐχαρίστησε τὶς Πρεσβυτέρες καὶ τὰ παιδιὰ τῶν Ἱερέων γιὰ τὴν συμπαράστασή τους πρὸς τοὺς Ἐφημερίους.

ΕΥΛΟΓΙΑ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΥΤΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΡΑΚΗΣ

Τὴν 12ην Ἰανουαρίου 2017, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας εὐλόγησε τὴ Βασιλόπιττα στὴν Πρυτανεία τοῦ Δ.Π.Θ., παρουσίᾳ τοῦ Ἐλλογιμωτάτου Πρυτάνεως, τῶν Ἀντιπρυτάνεων, Καθηγητῶν, Φοιτητῶν καὶ Ἐργαζομένων. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης ἀπηύθυνε λόγους δοξολογίας πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστίες γιὰ τὸ ἐπιτελούμενο πνευματικὸ καὶ κοινωνικὸ ἔργο τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐξῆρε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἱδρύματος στὴν τοπικὴ κοινωνία.

Ο ΝΕΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ Δ΄ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Τὴν Τρίτη, 24 Ἰανουαρίου 2017, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ἐδέχθη στὰ Γραφεῖα τῆς Μητροπόλεως τὸν νέο Διοικητὴ τοῦ Δ΄ Σώματος Στρατοῦ Ἀντιστράτηγο κ. Γεώργιο Καμπᾶ, συνοδευομένου ὑπὸ τοῦ Ἀνωτέρου Διοικητοῦ Φρουρᾶς Κομοτηνῆς καὶ ἑτέρων Ἀξιωματικῶν. Ὁ Σεβασμιώτατος καλωσώρισε τὸν νέον Σωματάρχην, τὸν συνεχάρη ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων του, τὸν ἐνημέρωσε γιὰ τὸ ἔργο τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐχήθηκε ἐπιτυχία στὸ πολυσχιδὲς ἔργο του.

ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΑ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

Τὴν Τετάρτη, 25 Ἰανουαρίου 2017, ἡμέραν μνήμης τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων ἱερούργησε στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς καὶ ἐτέλεσε τὴν εἰς Διάκονον Χειροτονίαν τοῦ ἐκ Κομοτηνῆς καταγομένου κ. Κυριάκου Ἀρσένογλου, ἐγγάμου καὶ πατρὸς μιᾶς κορασίδος.

ΕΥΛΟΓΙΑ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗΣ ΑΓΙΟΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ ΤΩΝ ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

Τὴν Πέμπτη, 26 Ἰανουαρίου 2017, ὁ Μητροπολίτης μας εὐλόγησε τὴν Ἁγιοβασιλόπιττα τῶν Α΄ καὶ Β΄ Βρεφονηπιακῶν Σταθμῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως παρουσίᾳ τῶν παιδιῶν, τῶν διδασκόντων καὶ τῶν ἐργαζομένων.

Τεῦχος 13ο • Ἰανουάριος - Μάρτιος 2017

Ἐκκλησιαστικὲς εἰδήσεις

Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Βαρθολομαῖος Ἰατρίδης,
Ἱεροκῆρυξ Ι. Μ. Μαρωνείας & Κομοτηνῆς

Πνευματικὴ κίνηση Ἰανουαρίου - Μαρτίου 2017

ΚΟΠΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗΣ ΑΓΙΟΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Τὸ Σάββατο, 31 Δεκεμβρίου 2016, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων χοροστάτησε στὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ στὸν πανηγυρίζοντα Ἱερὸ Ναὸ Ἁγίου Βασιλείου Παγουρίων. Ἀκολούθως, στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς, ὅπου παρουσίᾳ τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν Τοπικῶν Ἀρχῶν τοῦ Νομοῦ καὶ τῆς πόλεως, τῶν Ἱεροψαλτῶν καὶ πιστοῦ Λαοῦ, ἐπευλόγησε τὴν Πρωτοχρονιάτικη Ἁγιοβασιλόπιττα.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΟΡΘΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΟΥ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ

Τὸ Σάββατο, 31 Δεκεμβρίου 2016, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων χοροστάτησε στὴν ἀκολουθία τοῦ Ὄρθρου τῆς ἑπομένης ἡμέρας στὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς καὶ στὴ συνέχεια τελέσθηκε ἡ Δοξολογία ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους 2017.

ΤΑ ΑΓΙΑ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ

Ἡ Δεσποτικὴ Ἑορτὴ τῆς Θείας Ἐπιφανείας ἑορτάσθη στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς μὲ ἐπίκεντρο τὸν Ἱερὸ Καθεδρικὸ Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς, ὅπου ἱερούργησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Παντελεήμων, πλαισιούμενος ἀπὸ τὸν Ἱερὸ Κλῆρο, τὶς Τοπικὲς Ἀρχὲς καὶ πλῆθος Λαοῦ. Ἀκολούθως, ὁ Σεβασμιώτατος μετέβη στὴν δεξαμενὴ τῆς πόλεως (ΔΕΥΑΚ), ὅπου κατέδυσε τὸν Τίμιον Σταυρόν. Ἐν συνεχεία μετέβη στὸν λιμένα τῆς Μαρώνειας, ὅπου κατέδυσε τὸν Τίμιον Σταυρόν, ἐνῶ τὴν αὐτὴν ἀκολουθίαν ἀνέγνωσε στὸν λιμένα τοῦ Φαναρίου καὶ στὸν Ποταμὸν Κομψᾶτο.

Ἄρρωγὲ Χριστέ, τὸν βροτοῖς ἐναντίον,
πρόβλημα τὴν σάρκωσιν ἀῤῥήτως ἔχων,
ᾔσχυνας, ὄλβον τῆς θεώσεως φέρων
μορφούμενος νῦν· ἧς τινος δι' ἐλπίδα
ἄνωθεν εἰς κευθμῶνας ἤλθομεν ζόφου.

Τὴν ἀγριωπὴ ἁμαρτία τοῦ ἀφηνιασμένου κόσμου, τὴ γεμάτη περηφάνεια καὶ τρελαμένη ἀπὸ τὸν οἶστρο τῆς ἀκολασίας, τὴν γκρέμισες ὁλότελα μὲ τὴν παντοδυναμία σου. Καὶ ἐκείνους ποὺ παρέσυρε πρὶν (ἡ ἁμαρτία) τοὺς σώζεις σήμερα ἀπὸ τὶς παγίδες της, παίρνοντας σάρκα ἐκούσια, ὦ Εὐεργέτη (γ' τροπάριον ζ' ὠδῆς):

Τὴν ἀγριωπὸν ἀκρατῶς γαυρουμένην,
ἄσεμνα βακχεύουσαν, ἐξοιστρουμένου
κόσμου καθεῖλες πανσθενῶς ἁμαρτίαν·
οὓς εἵλκυσε πρίν, σήμερον τῶν ἀρκύων
σῴζεις δὲ σαρκωθεὶς ἑκών, Εὐεργέτα.

Στὸν εἱρμὸ τῆς γ' ὠδῆς ἔχουμε πολλαπλὲς ἀντιθέσεις: ὁ ἐχθρός μας ἔχει ἐπηρμένην τὴν ὀφρύν, δηλαδὴ ἀγέρωχη, ἀλαζονικὴ στάση ἀπέναντί μας, ἀλλὰ ἐμεῖς παρακαλοῦμε τὸν Χριστὸ νὰ συγκατανεύσει, νὰ δείξει μὲ ἕνα συγκαταβατικό του νεῦμα ὅτι καταδέχεται τοὺς ὕμνους μας, ταπεινώνοντας παράλληλα ἐκεῖνον. Καὶ στὴ συνέχεια: νὰ ἀνυψώσει ἐμᾶς ποὺ τὸν ὑμνολογοῦμε ὑπεράνω τῆς ἁμαρτίας, ἀφοῦ μᾶς στηρίξει ἀκλόνητα στὸ θεμέλιο τῆς πίστεως:

Νεῦσον πρὸς ὕμνους οἰκετῶν, Εὐεργέτα,
ἐχθροῦ ταπεινῶν τὴν ἐπηρμένην ὀφρύν·
φέρων τε, παντεπόπτα, τῆς ἁμαρτίας
ὕπερθεν, ἀκλόνητον ἑστηριγμένους,
Μάκαρ, μελῳδούς, τῇ βάσει τῆς πίστεως.

Ὁ Κύριός μας μὲ τὴ σαρκική του παρουσία ἔκοψε (κατάργησε) πέρα ὡς πέρα τὴ φοβερὴ ἔχθρα ποὺ εἶχε ἐδραιωθεῖ (σὰν τεῖχος) (μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων) καὶ ἐξαφάνισε τὴ δύναμη τοῦ ψυχοφθόρου δαίμονος. Καὶ τὸν μὲν κόσμο ἔνωσε μὲ τὶς ἀσώματες ὑπάρξεις, τὸν δὲ Δημιουργὸ τὸν ἔκανε (πάλι) προσηνῆ πρὸς τὴν Κτίση (α' τροπάριον ε' ὠδῆς):

Ἀπηνὲς ἔχθος τὸ πρὸς αὐτὸν Δεσπότης
τεμὼν διαμπὰξ σαρκὸς ἐν παρουσίᾳ
ἵνα κρατοῦντος ὤλεσε ψυχοφθόρου
κόσμον συνάπτων ταῖς ἀΰλοις οὐσίαις,
τιθεὶς προσηνῆ τὸν Τεκόντα τῇ κτίσει.

Σὺ Χριστέ, ἡ ἀνάσταση τῶν ἐθνῶν, ἦρθες γιὰ νὰ ἐπαναφέρεις τὴν πλανεμένη φύση τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὰ ἔρημα καὶ ἄγρια βουνὰ (τῆς ἁμαρτίας) σὲ λιβάδι πλούσιο σὲ ἄνθη (τῆς εὐσεβείας) καὶ γιὰ νὰ ἀφανίσεις τὴ βίαιη καὶ τυραννικὴ δύναμη τοῦ ἀνθρωποκτόνου διαβόλου, φανερούμενος, κατὰ τὴν πάνσοφη πρόνοιά σου, καὶ ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς Θεὸς (β' τροπάριον η' ὠδῆς):

Ἥκεις πλανῆτιν, πρὸν νομὴν ἐπιστρέφων
τὴν ἀνθοποιόν, ἐξ ἐρημαίων λόφων,
ἡ τῶν ἐθνῶν ἔγερσις, ἀνθρώπων φύσιν·
ῥώμην βιαίαν τοῦ βροτοκτόνου σβέσαι
ἀνὴρ φανείς τε καὶ Θεὸς προμηθείᾳ.

Θὰ θυμίσω, κλείνοντας, ὅτι στὴν ποίηση τῶν κοντακίων συνηθιζόταν νὰ κυριαρχεῖ τὸ ἀφηγηματικὸ (καὶ τὸ διαλογικὸ) στοιχεῖο καί, σὲ κάποια στροφή, ἐμβόλιμα σχεδόν, νὰ τονίζεται τὸ ὀρθὸ δόγμα, ὡς πολεμικὴ κατὰ τῶν αἱρετικῶν. Στοὺς κανόνες τοῦ Ἰωάννη μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ, ὅπως φάνηκε στὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ παραδείγματα, ὅτι σχεδὸν κάθε τροπάριο εἶναι ἕνα μικρὸ κοντάκιο. Δηλαδὴ σχεδὸν σὲ κάθε στροφὴ ἡ ποιητικὴ ἀφήγηση εἶναι συνδυασμένη μὲ τὴ δογματικὴ διδασκαλία, χωρὶς οὔτε οἱ ποιητικὲς εἰκόνες νὰ χάνουν τὴ δύναμή τους οὔτε ἡ διατύπωση τοῦ δόγματος νὰ ὑστερεῖ σὲ ἀκρίβεια. Δικαίως, λοιπόν, ὁ ὑμνογράφος ἀποκαλεῖ τὸν Ἰωάννη *λύραν εὔσημον τῆς εὐσεβείας*.

σμα εἶναι ἕνα τετράστιχο, καὶ μάλιστα σὲ ἐλεγειακὸ μέτρο, δηλαδὴ δύο ἐλεγειακὰ δίστιχα. Συγκεκριμένα, στὸν κανόνα τῶν Χριστουγέννων ἡ τετράστιχη ἀκροστιχίδα εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

Εὐεπίης μελέεσσιν ἐφύμνια ταῦτα λιγαίνει
υἷα Θεοῦ μερόπων εἵνεκα τικτόμενον
ἐν χθονὶ καὶ λύοντα πολύστονα
πήματα κόσμου.
Ἀλλ', ἄνα, ῥητῆρας ῥύεο τῶνδε πόνων.
Αὐτοὶ ἐδῶ οἱ ὕμνοι μὲ τὰ καλλιεπῆ μέλη
δοξάζουν
τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, ποὺ γιὰ χάρη τῶν ἀνθρώ-
πων γεννιέται
στὴ γῆ καὶ καταργεῖ τὰ πολυστέναχτα πάθη
τοῦ κόσμου.
Βασιλιά μου, λύτρωσε τοὺς ψάλλοντας
αὐτοὺς τοὺς ὕμνους.

Καὶ τώρα ἂς δοῦμε τὸ κυρίως κείμενο τοῦ κανόνα. Ὅπως ἐπιβάλλεται στὸ ποιητικὸ εἶδος τῶν κανόνων, ὁ εἱρμὸς (δηλαδὴ ἡ πρώτη στροφὴ κάθε ὠδῆς) πρέπει νὰ παραπέμπει στὸ θέμα τῆς ἀντίστοιχης ὠδῆς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀλλὰ στὸν παρόντα κανόνα ὁ Ἰωάννης ἐπιδέξια πετυχαίνει τὴ σύζευξη / τὸν παραλληλισμὸ τοῦ παλαιοδιαθηκικοῦ θέματος μὲ τὸ πανηγυριζόμενο γεγονὸς τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. Συγχρόνως, μέσα ἀπὸ τὴ σύγκριση γίνεται καταφανὲς πόσο ἀνώτερο εἶναι τὸ νεώτερο γεγονὸς σὲ σχέση μὲ τὸ παλαιό:

Οἱ Ἰσραηλῖτες μπόρεσαν νὰ διαβοῦν τὴ θάλασσα. Ἀλλὰ ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἔκανε γιὰ τοὺς ἀνθρώπους βατὸ τὸν οὐρανὸ (εἱρμὸς α΄ ὠδῆς):

Ἔσωσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης
ὑγρὸν θαλάσσης κῦμα χερσώσας πάλαι.
Ἐκὼν δὲ τεχθεὶς ἐκ κόρης, τρίβον βατὴν
πόλου τίθησιν ἡμῖν...

Ὁ προφήτης Ἀββακοὺμ ἀξιώθηκε νὰ δεῖ μιὰ προτύπωση τῆς ἐνανθρώπησης τοῦ Χριστοῦ καὶ «ξέσπασε» σὲ προφητικοὺς ὕμνους. Ἡ πραγματοποίηση τῆς προφητείας εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀνάπλαση τῶν ἀνθρώπων (εἱρμὸς δ΄ ὠδῆς):

Γένους βροτείου τὴν ἀνάπλασιν πάλαι
ᾄδων προφήτης Ἀββακοὺμ προμηνύει
ἰδεῖν ἀφράστως ἀξιωθεὶς τὸν τύπον·
νέον βρέφος γὰρ ἐξ ὄρους τῆς Παρθένου
ἐξῆλθε λαῶν εἰς ἀνάπλασιν Λόγος.

Ζητοῦσε ὁ Ἰωνᾶς νὰ τὸν πάρει κοντά του ὁ Θεός, νὰ γλιτώσει ἀπὸ τὴν περιπέτειά του στὴ θάλασσα. Ἀλλὰ ὁ πιστὸς (ὁ ὑμνογράφος) πληγωμένος ἀπὸ τὸ βέλος τοῦ διαβόλου, ζητᾶ ἀπὸ τὸν Χριστὸ νὰ ἔρθει ὁ ἴδιος, νὰ ἀναιρέσει τὶς συμφορὲς ὅλων τῶν ἀνθρώπων, πρᾶγμα ποὺ συντελεῖται μὲ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Χριστοῦ (εἱρμὸς στ΄ ὠδῆς):

Ναίων Ἰωνᾶς ἐν μυχοῖς θαλαττίοις
ἐλθεῖν ἐδεῖτο καὶ ζάλην ἀπαρκέσαι.
Νυγεὶς ἐγὼ δὲ τῷ τυραννοῦντος βέλει,
Χριστέ, προσαυδῶ, τὸν κακῶν ἀναιρέτην,
θᾶττον μολεῖν σε τῆς ἐμῆς ῥαθυμίας.

Ἂς δοῦμε μερικὲς ἀκόμη ποιητικὲς συζεύξεις: ὁ *ἄγραυλος χορὸς* (ἡ συντροφιὰ τῶν ποιμένων) συγκλονίζεται ἀκροώμενος τὴν *τάξιν τῶν Ἀσωμάτων τὴν μελῳδοῦσαν* (α' τροπάριον γ' ὠδῆς).

Ὁ Χριστὸς ἔρχεται *ἀρρωγὸς* τῶν ἀνθρώπων στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ θανάτου, ἔχοντας ὡς ὅπλο / στολὴ παραλλαγῆς(!) τὴ σάρκωσή του, δηλαδὴ τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, καί, βέβαια, ἐξευτελίζει, καταισχύνει τὸν θάνατο. Ἀντίθετα, χαρίζει στοὺς ἀνθρώπους ὡς πλοῦτο τὴ θέωση, πού, ἀπὸ τὴ λαχτάρα τους νὰ τὴν ἀποκτήσουν, εἶχαν ξεπέσει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στὸ βαθὺ σκοτάδι (β' τροπάριον ζ' ὠδῆς):

Περισσότερο θὰ ἤθελα νὰ σταθῶ στὸν ἰαμβικὸ κανόνα τοῦ Ἰωάννη γιὰ τὰ Χριστούγεννα. Πρῶτα ἂς δοῦμε, ὅμως, πῶς σχολιάζει ἕνας νεοέλληνας λογοτέχνης τοῦ 20ου αἰώνα τὸν ὕμνο αὐτό: «*...Διάβαζα τ' ἀρχαῖα τροπάρια, καὶ βρισκόμουνα σὲ μιὰ κατάσταση ποὺ δὲν μπορῶ νὰ τὴ μεταδώσω στὸν ἄλλον. Πρὸ πάντων ὁ ἰαμβικὸς Κανόνας «Ἔσωσε λαόν», μὲ κεῖνες τὶς παράξενες καὶ μυστηριώδεις λέξεις, μ' ἔκανε νὰ θαρρῶ πὼς βρίσκουμαι στὶς πρῶτες μέρες τῆς δημιουργίας, ὅπως ἦταν πρωτόγονη ἡ φύση ποὺ μ' ἔζωνε, ὁ θεόρατος βράχος, ποὺ κρεμότανε ἀπάνω ἀπὸ τὴ μικρὴ ἐκκλησιά, ἡ θάλασσα, τ' ἄγρια δέντρα καὶ τὰ χορτάρια, οἱ καθαρὲς πέτρες, τὰ ρημονήσια ποὺ φαινότανε πέρα στὸ πέλαγο, ὁ παγωμένος βοριὰς ποὺ φυσοῦσε κ' ἔκανε νὰ φαίνουνται ὅλα κατακάθαρα, τ' ἀρνιὰ ποὺ βελάζανε, οἱ τσομπάνηδες ντυμένοι μὲ προβιές, τ' ἄστρα ποὺ λάμπανε σὰν παγωμένες δροσοσταλίδες τὴ νύχτα! Ὅλα τά 'βλεπα μέσ' ἀπὸ τοὺς χριστουγεννιάτικους ὕμνους, μέσ' ἀπὸ τὰ ἰαμβικὰ ἐκεῖνα ἀποκαλυπτικὰ λόγια, σὰν καὶ τοῦτα*» (Φώτης Κόντογλου)

Φορητὴ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου.
Σκήτη Ἁγίας Ἄννης, Ἅγιον Ὄρος.
Ἀρχὲς 14ου αἰ. μ.Χ.

Προτοῦ ἀναλύσουμε κάποια ἀποσπάσματα, ἀξίζει νὰ θυμηθοῦμε πόσο περίτεχνα κατασκευασμένος εἶναι ὁ κανόνας αὐτὸς ἀπὸ καθαρὰ «ἐξωτερικὴ» ἄποψη: Ὁ Ἰωάννης ἐπιχείρησε ἐδῶ (ὅπως καὶ στὸν κανόνα τῶν Φώτων καὶ τῆς Πεντηκοστῆς) μία πρωτοφανῆ (καὶ τολμηρὴ) σύζευξη δύο διαφορετικῶν ρυθμικῶν συστημάτων: τῆς ἀρχαίας προσωδίας καὶ τοῦ ρυθμοτονικοῦ μέτρου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνογραφίας. Πῆρε τὸν προσωδιακὸ ἰαμβικὸ τρίμετρο στίχο, ὅπως εἶχε ἐξελιχθεῖ στὴ λόγια κοσμικὴ ποίηση μέχρι τὴν ἐποχή του, καὶ συνέθεσε πεντάστιχες στροφές, οἱ ὁποῖες, ὅμως, σὲ πολὺ μεγάλο βαθμὸ ὑπακούουν καὶ στοὺς τονικοὺς κανόνες τῆς ὑμνογραφίας. Δηλαδή, σὲ κάθε στίχο τηρεῖται καὶ ἡ ἀρχαία προσωδία (ἡ μακρότητα ἢ ἡ βραχύτητα τῶν συλλαβῶν μὲ βάση τοὺς κανόνες τῆς ἀρχαίας μετρικῆς), ἀλλὰ καὶ ἡ ὁμοτονία μὲ τοὺς ὁμόλογους στίχους τῶν ὑπόλοιπων στροφῶν (τροπαρίων) τῆς ἴδιας ὠδῆς.

Ἐπιπλέον, ἰδιαίτερα σύνθετη εἶναι ἡ κατασκευὴ τῆς ἀκροστιχίδας: ἀντί, ὅπως γίνεται συνήθως, τὰ ἀρχικὰ γράμματα τῶν τροπαρίων, ἀθροιζόμενα, νὰ σχηματίζουν ἕνα μόνο στίχο, στοὺς ἰαμβικοὺς κανόνες τοῦ Ἰωάννη τὸ ἀρχικὸ γράμμα τοῦ κάθε στίχου μετέχει στὴν ἀκροστιχίδα καὶ τὸ ἀποτέλε-

Φορητὴ εἰκόνα τοῦ ἁγιογράφου Ne'meh Naser Homsi ἀπὸ τὴ Δαμασκό, Συρία, 19ος αἰ.

παρ' ἀξίαν... Καὶ ἀκόμη: *Ἄγων ἅπαντας πρὸς σέλας ζωηφόρον Θεὸς πεφυκώς, ἐκ πυλῶν ἀνηλίων.* Καὶ στὰ ἰδιόμελα τῆς Λιτῆς τῶν Χριστουγέννων: *Θεὸς ἐν σαρκὶ ἐπέφανεν τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ καθημένοις... ἐξανέτειλε γὰρ φῶς τοῖς ἐσκοτισμένοις.*

Ὁ Ἰωάννης πανηγυρίζει στοὺς πιὸ λαμπροὺς τόνους τὴ σάρκωση τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ θέωση τοῦ ἀνθρώπου: *Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ σήμερον ἡνώθησαν τεχθέντος τοῦ Χριστοῦ. Σήμερον Θεὸς ἐπὶ γῆς παραγέγονεν καὶ ἄνθρωπος εἰς οὐρανοὺς ἀναβέβηκε. Σήμερον ὁρᾶται σαρκὶ ὁ φύσει ἀόρατος διὰ τὸν ἄνθρωπον.*

Στὸν ὕμνο «Ἐπὶ σοὶ χαίρει» ὁ ὑμνογράφος παρουσιάζει ὅλη τὴν κτίση, νοερὰ καὶ ὑλική, *ἀγγέλων τὸ σύστημα καὶ ἀνθρώπων τὸ γένος*, νὰ ἀγάλλεται καὶ νὰ πανηγυρίζει χάρη στὴν Κεχαριτωμένη, τὴν ὁποία ἀποκαλεῖ ἐπίσης *ἡγιασμένον ναὸν* καὶ *παράδεισον λογικὸν* καὶ *καύχημα παρθενικόν*. Γιατὶ ἀπὸ αὐτὴν *ὁ Θεὸς ἐσαρκώθη, καὶ παιδίον γέγονεν ὁ πρὸ αἰώνων ὑπάρχων.* Ἡ σάρκωση τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς Θεοτόκου δοξάζει σὲ ἀνυπέρβλητο βαθμὸ τὴν τελευταία, ἀφοῦ ὁ Θεὸς *τὴν μήτραν* αὐτῆς *θρόνον ἐποίησε καὶ τὴν γαστέρα* αὐτῆς *πλατυτέραν οὐρανῶν ἀπειργάσατο.* Μαζί της νιώθουν νὰ συνδοξάζονται ἄγγελοι καὶ ἄνθρωποι καὶ χαίρουν γι' αὐτὴν καὶ τῆς ἀπονέμουν τιμή-δοξολογία: *Κεχαριτωμένη, δόξα σοι.*

Σὲ πολλοὺς ὕμνους τοῦ Ἰωάννη διακρίνουμε τὴν ἰδιαίτερη λατρεία πρὸς τὴ Θεοτόκο. Δὲν εἶναι μόνο τὰ «δογματικὰ» λεγόμενα θεοτοκία του. Στὸν Ἰωάννη ἀποδίδεται ἡ συστηματικὴ σύνθεση θεοτοκίων καὶ ἡ καθιέρωση τῆς σημερινῆς δομῆς τῶν κανόνων, ὅπου κάθε ὠδὴ κατακλείεται ἀπὸ θεοτοκίο.

Ξεχωρίζω ἀπὸ τὸν κανόνα του γιὰ τὴν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου: *Θάμβος ἦν θεάσασθαι τὸν οὐρανὸν τοῦ Παμβασιλέως τὸν ἔμψυχον, τοὺς κενεῶνας τῆς γῆς ὑπερχόμενον*, δηλαδή: ἄξιο θαυμασμοῦ καὶ ἐκπλήξεως εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἔμψυχος οὐρανὸς τοῦ Θεοῦ, ἡ Θεοτόκος, κατέρχεται στὰ ἔγκατα τῆς γῆς. Καὶ ἀκόμη ἕνα: *Κροτείτωσαν σάλπιγγες τῶν Θεολόγων σήμερον, γλῶσσα δὲ πολύφθογγος ἀνθρώπων νῦν εὐφημείτω. Περιηχείτω ἀὴρ ἀπείρῳ λαμπόμενος φωτί, ἄγγελοι ὑμνείτωσαν τῆς Παρθένου τὴν κοίμησιν*: Σήμερα ἂς σαλπίσουν πανηγυρικὰ οἱ θεολόγοι (οἱ ἀπόστολοι)· οἱ πολύγλωσσοι ἄνθρωποι, ἀντίθετα, ἂς σιωπήσουν (ἢ: ἂς περιορίσουν τὴ γλῶσσα τους μόνο σὲ ἀγαθὲς ὁμιλίες), ἂς ἀντηχήσει ἡ ἀτμόσφαιρα, πλημμυρισμένη ἀπὸ ἄπειρο φῶς, οἱ ἄγγελοι ἂς ψάλουν τὴν κοίμηση τῆς Παρθένου.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Μικρογραφία χειρογράφου.

Στὸν κανόνα τοῦ Πάσχα τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως πληροῖ τὰ πάντα: *Νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός, οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια.* Ἔχουμε ἀπὸ τὸν βίο τοῦ ἁγίου ἕνα χαριτωμένο «ἀνέκδοτο», τὴ συνομιλία τῶν δύο ἀδελφῶν, Ἰωάννου καὶ Κοσμᾶ, οἱ ὁποῖοι, ὅπως ἀνέφερα, εἶχαν ἀποδυθεῖ σὲ μία εὐγενῆ ἅμιλλα: νὰ συνθέσουν καὶ οἱ δύο κανόνες γιὰ ὅλες τὶς μεγάλες ἑορτὲς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους: Ὅταν λοιπὸν ἔφθασαν στὴν ἑορτὴ τῆς Ἀναστάσεως, ὁ Ἰωάννης ἔδειξε στὸν Κοσμᾶ τὸ ποίημά του, τὸν κανόνα *Ἀναστάσεως ἡμέρα*, καὶ συγκεκριμένα τὸ *νῦν πάντα πεπλήρωται φωτός*... Τότε ὁ Κοσμᾶς, γεμᾶτος θαυμασμό, ἀρνήθηκε νὰ βάλει δίπλα σ' αὐτὸν τὸν παιᾶνα, τὸν δικό του κανόνα ποὺ εἶχε συνθέσει σὲ ἦχο λιγότερο πανηγυρικό, διότι τὸν θεώρησε πολὺ κατώτερο, ἀνάξιο τῆς ἑορτῆς.

Καὶ στὸν ἰαμβικὸ κανόνα τῶν Χριστουγέννων τοῦ Ἰωάννη ἀπηχεῖται ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐα *ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς*: Διαβάζουμε, λοιπόν, στὸν κανόνα: *Ὁ λαὸς εἶδεν, ὁ πρὶν ἡμαυρωμένος, μεθ' ἡμέραν φῶς τῆς ἄνω φρυκτωρίας· καὶ Ἵκται δι' ἡμᾶς... λυγρῶς πεσόντας ἐν σκότει τῶν πταισμάτων ὁ φῶς κατοικῶν καὶ φάτνην*

Στὸ ἄρθρο αὐτὸ θὰ προσπαθήσω νὰ δείξω ὅτι ἡ φράση «λύρα εὔσημος τῆς εὐσεβείας», ποὺ ἐπέλεξα ὡς τίτλο, δανεισμένη ἀπὸ τὸ ἀπολυτίκιο τοῦ ἁγίου, εἶναι ἀπόλυτα κυριολεκτική, δὲν ἀποτελεῖ καθόλου ὑπερβολὴ καὶ δὲν ἐμπεριέχει κανενὸς εἴδους ἀσάφεια: ὁ Ἅγιος Ἰωάννης μὲ τὸ ὑμνογραφικὸ ἔργο του ἀνεδείχθη ὄντως «λύρα», δηλαδὴ λυρικὸς/ποιητὴς (ἀλλὰ καὶ μελωδός), «εὔσημος», δηλαδὴ μὲ φθόγγο καθαρό –ἀκριβή– σαφή, «τῆς εὐσεβείας», δηλαδὴ μουσικὸ ὄργανο ἔκφρασης τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἀφοῦ διατύπωσε καὶ ποιητικὰ ἀλλὰ συγχρόνως καὶ μὲ ἀπόλυτη ἀκρίβεια τὰ ὀρθόδοξα δόγματα. Οἱ κριτικοὶ τῆς λογοτεχνίας συνηθίζουν νὰ λένε γιὰ τοὺς ὑμνογράφους, καὶ μάλιστα γιὰ τοὺς ποιητὲς τῶν κανόνων, ὅτι ἡ ἐμμονή τους στὰ δόγματα τοὺς περιορίζει ποιητικά, λειτουργεῖ ἀρνητικὰ γιὰ τὴν ποίησή τους. Ἂν αὐτὸ ἀληθεύει γιὰ κάποιους ἐλάσσονες ὑμνογράφους, σὲ καμιὰ περίπτωση δὲν μπορεῖ νὰ εἰπωθεῖ γιὰ τὸν Δαμασκηνό: ἀντίθετα, ὁ Ἰωάννης μέσα ἀπὸ τὴ δογματικὴ διατύπωση γράφει ποίηση καὶ μέσα ἀπὸ τὴν ποίησή του διδάσκει δογματική. Τὰ δύο αὐτὰ στοιχεῖα στὸ ἔργο του εἶναι σχεδὸν ἀξεχώριστα.

Ἀνάμεσα στὰ ἰδιόμελα ποὺ ἀποδίδονται στὸν Ἅγιο Ἰωάννη ἰδιαίτερη θέση κατέχουν τὰ εὐστοχώτατα **νεκρώσιμα** τῆς ἐξόδιας ἀκολουθίας (καὶ δὲν εἶναι μόνο τὰ 8 ἢ 10 ποὺ ἔχει ἐπικρατήσει νὰ ψάλλονται στὴ σύγχρονη μορφὴ τῆς ἀκολουθίας, ἀλλὰ περίπου 30). Σὲ αὐτὰ βρίσκει κανεὶς συμπυκνωμένη καὶ τὴν παραμυθία ἀλλὰ καὶ τὴν ὀρθόδοξη θεώρηση τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Δὲν εἶναι δῆθεν «ὑπεράνω» τοῦ πόνου ὁ ὑμνογράφος. Μαζὶ μὲ τὸν κάθε ἄνθρωπο συγκλονίζεται καὶ αὐτὸς μπροστὰ στὸ μυστήριο τοῦ θανάτου: *Ὄντως φοβερώτατον τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον! Πῶς παρεδόθημεν τῇ φθορᾷ; πῶς συνεζεύχθημεν τῷ θανάτῳ;* Ἀλλὰ ἐπίσης θυμᾶται καὶ μᾶς θυμίζει τὰ λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς: *Ἐγὼ εἰμὶ γῆ καὶ σποδός*. Κι ἔτσι καταλήγει στὴν ὀρθὴ ἀξιολόγηση τῶν βιοτικῶν πραγμάτων: *Πάντα σκιᾶς ἀσθενέστερα, πάντα ὀνείρων ἀπατηλότερα.* Τὸ κάθε ἰδιόμελο καταλήγει μὲ δέηση ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ κεκοιμημένου.

Τὰ **δογματικὰ θεοτοκία** τοῦ Δαμασκηνοῦ, ψαλλόμενα ἀπὸ δύο στὸν Ἑσπερινὸ κάθε Κυριακῆς, εἶναι διάφανοι κρύσταλλοι θεολογίας: *Τὴν παγκόσμιον δόξαν, τὴν ἐξ ἀνθρώπων σπαρεῖσαν καὶ τὸν Δεσπότην τεκοῦσαν, τὴν ἐπουράνιον πύλην, ὑμνήσωμεν Μαρίαν τὴν Παρθένον, τῶν Ἀσωμάτων τὸ ἅγιασμα καὶ τῶν πιστῶν τὸ ἐγκαλλώπισμα. Αὕτη γὰρ ἀνεδείχθη οὐρανὸς καὶ ναὸς τῆς Θεότητος· αὕτη τὸ μεσότοιχον τῆς ἔχθρας καθελοῦσα εἰρήνην ἀντεισῆξε καὶ τὸ βασίλειον ἠνέῳξε. Ταύτην οὖν κατέχοντες, τῆς πίστεως τὴν ἄγκυραν, ὑπέρμαχον ἔχομεν τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Κύριον...* καὶ *Ὃν οὐρανὸς οὐκ ἐχώρησε, Παρθένε Θεοτόκε, ἐν γαστρί σου ἀστενοχωρήτως ἐχωρήθη καὶ ἔμεινας ἁγνὴ ἀρρήτῳ λόγῳ, μηδὲν τῆς παρθενίας λυμανθείσης. Σὺ γὰρ μόνη γέγονας ἐν γυναιξὶ μήτηρ καὶ παρθένος καὶ σὺ μόνη, πάναγνε, ἐγαλούχησας υἱὸν ζωοδότην καὶ ἀγκάλαις σου ἐβάσταξας τὸ ἀνύστακτον ὄμμα. Ἀλλ' οὐ διέλιπε τοῦ κόλπου τοῦ Πατρικοῦ, ὡς προϋπῆρχε πρὸ τῶν αἰώνων. Ἀλλ' ἄνω ὅλως Θεὸς μετὰ Ἀγγέλων καὶ κάτω ὅλως ἐκ σοῦ μετὰ ἀνθρώπων καὶ πανταχοῦ ἀνερμηνεύτως.*

Ὁμοίως καὶ οἱ ὕμνοι τῶν Χριστουγέννων: *Πῶς ἐξείπω τὸ μέγα μυστήριον; Ὁ ἄσαρκος σαρκοῦται, ὁ Λόγος παχύνεται, ὁ ἀόρατος ὁρᾶται καὶ ὁ ἀναφὴς ψηλαφᾶται καὶ ὁ ἄναρχος ἄρχεται. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται, Ἰησοῦς Χριστός, χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.*

Αἰῶνες πρὶν οἱ ἡσυχαστὲς πατέρες μιλήσουν γιὰ τὶς ἱερὲς ἐμπειρίες τους καὶ γιὰ τὸ ἄκτιστο φῶς τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰωάννης στοὺς ὕμνους του παρουσιάζει τὸν Θεὸ ὡς φῶς:

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός.
Εἰκόνα Μιχαὴλ Ἀναγνώστου (1734), ἀποκείμενη στὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο Χίου.

Τεῦχος 13ο • Ἰανουάριος - Μάρτιος 2017

Ἰωάννης Δαμασκηνός: λύρα εὔσημος τῆς εὐσεβείας[1]

Μαρία Τζιάτζη-Παπαγιάννη
Καθηγήτρια Βυζαντινῆς Φιλολογίας
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμῆμα Ἑλληνικῆς Φιλολογίας

Ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνὸς ἀνήκει στὴ χορεία τῶν πρώτων μεγάλων μελωδῶν τοῦ 8ου αἰῶνος, καὶ μάλιστα συχνὰ οἱ ἱστορικοὶ τῆς λογοτεχνίας τοῦ ἀναγνωρίζουν τὴν πρώτη θέση μεταξὺ τῶν συγχρόνων-ὁμοτέχνων του (Ἀνδρέα Κρήτης καὶ Κοσμᾶ Μελωδοῦ). Θεωρεῖται (μαζὶ μὲ αὐτοὺς) εἰσηγητὴς/εὑρετὴς τοῦ νέου ὑμνογραφικοῦ εἴδους, τοῦ κανόνα, ποὺ κρίθηκε ἀνώτερο ἀπὸ τὸ κοντάκιο, ἀκόμη καὶ αὐτοῦ τοῦ Ρωμανοῦ Μελωδοῦ, καὶ τὸ ἐκτόπισε ἀπὸ τὴ χρήση (καὶ ἀπὸ τὰ ἐκκλησιαστικὰ λειτουργικὰ βιβλία). Σύμφωνα μὲ τὸν Σωφρόνιο Εὐστρατιάδη οἱ ὑμνογραφικὲς συνθέσεις τοῦ Δαμασκηνοῦ εἶναι: 531 εἱρμοί, 115 κανόνες, 453 ἰδιόμελα καὶ 139 στιχηρὰ προσόμοια. Ἡ παράδοση λέει ὅτι μαζὶ μὲ τὸν θετὸ ἀδελφό του Κοσμᾶ συνέθεσαν κανόνες γιὰ ὅλες τὶς μεγάλες ἑορτὲς (δεσποτικὲς καὶ θεομητορικὲς) καὶ τὶς Κυριακές, μὲ πνεῦμα ἅμιλλας καὶ συνεργασίας μεταξύ τους. Πράγματι, γιὰ τὶς ἑορτὲς τῶν Χριστουγέννων, τῶν Φώτων, τῆς Πεντηκοστῆς καὶ τῆς Κοιμήσεως γνωρίζουμε μέχρι σήμερα καὶ ψάλλουμε ἀπὸ δύο κανόνες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος εἶναι τοῦ Κοσμᾶ καὶ ὁ δεύτερος τοῦ Ἰωάννη. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς Κυριακὲς τῆς Ὀκτωήχου φαίνεται πὼς ἰσχύει περίπου τὸ ἴδιο: Οἱ ἀναστάσιμοι κανόνες (καθὼς καὶ ἕνας τουλάχιστον «σταυροαναστάσιμος») ἀποδίδονται στὸν Ἰωάννη, ἐνῶ οἱ «σταυροαναστάσιμοι» ἀποδίδονται στὸν Κοσμᾶ. Ἀρκετοὶ ὕμνοι τοῦ Ἰωάννη ὑποθέτουμε ὅτι παραμένουν ἀκόμη ἀνέκδοτοι σὲ μεσαιωνικὰ χειρόγραφα. Μόλις τὶς τελευταῖες δεκαετίες ἡ φιλολογικὴ ἔρευνα ἀσχολεῖται ἐντατικότερα μὲ τοὺς ἀσματικοὺς κανόνες καὶ ἐκδίδονται κριτικὰ αὐτὰ τὰ ποιήματα-μελωδήματα.

1. Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐπεξεργασμένη μορφὴ τῆς ὁμιλίας μου στὴν Ἐκδήλωση τοῦ Συλλόγου Φίλων Βυζαντινῆς Μουσικῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, προστάτου τοῦ Συλλόγου, ποὺ πραγματοποιήθηκε τὴν 4η Δεκεμβρίου 2016 στὴν Αἴθουσα τοῦ Ἱδρύματος Παπανικολάου στὴν Κομοτηνή.

ψαλίδες. Αὐστηρὰ ἐπίσης ἀπαγορευόταν καὶ ἡ σαρκικὴ συνεύρεση τῶν ζευγαριῶν τὴν παραμονὴ τῆς ἑορτῆς, μὲ τὴν πίστη ὅτι μία ἐγκυμοσύνη ἐκείνη τὴν ἡμέρα θὰ εἶχε ὡς συνέπεια τὴ γέννηση παιδιοῦ δύσμορφου, ἀνάπηρου καὶ τερατόμορφου, ὅπως θεωροῦσαν ὅτι συνέβαινε μὲ ὅλα τὰ «γιορτοπιάσματα». Μάλιστα, στὴν Ἀράχωβα πίστευαν ὅτι ἀκόμη καὶ τὸ νερὸ ἀπὸ τὴ βρύση ἔπρεπε νὰ τὸ μεταφέρουν στὸ σπίτι μὲ τρεῖς στάσεις, γιατὶ διαφορετικὰ θὰ παρουσιάζονταν φίδια στὸ σπίτι τους.

Σὲ ἀνάλογες δοξασίες καὶ δεισιδαιμονίες διαφόρων ἑλληνικῶν περιοχῶν, ὅπως τῆς Ὕδρας, τῆς Λήμνου καὶ τῆς Πυλίας, κοινὴ εἶναι ἡ πίστη ὅτι παραβίαση τῆς ἐθιμικῆς ἀργίας τῆς ἑορτῆς εἶχε ὡς συνέπεια τὴν ἐμφάνιση βλαπτικῶν ἐντόμων μέσα στὸ σπίτι ἢ στὰ κτήματα, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν καταστροφὴ τῆς σοδειᾶς ἢ βασικῶν περιουσιακῶν στοιχείων κάθε οἰκογένειας. Στὴν Κρήτη ἐπίσης τελοῦσαν καὶ μαντεύματα ἀπὸ τὴν τελευταία μπουκιὰ τοῦ ψωμιοῦ τοῦ ἑορταστικοῦ τραπεζιοῦ, τὴν ὁποία τὰ κορίτσια τοποθετοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι τους, ἀπαγγέλλοντας σχετικὴ ἐπωδή, ὥστε νὰ προκαλέσουν μαντικὰ περὶ γάμου ὄνειρα.

Ἐπίσης εὐλαβικὰ τηρεῖται ἡ κατάλυση ψαριοῦ κατὰ τὴν ἑορτὴ αὐτή, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ διάλειμμα καὶ γιὰ τὴν αὐστηρὴ νηστεία τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς, στὴ διάρκεια τῆς ὁποίας ἐμπίπτει πάντοτε ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Συνήθως καταναλώνεται μπακαλιάρος μὲ σκορδαλιά, ποὺ ἔχει πλέον ἐπικρατήσει ὡς τὸ ἐθιμικὰ ἐπιβεβλημένο ἔδεσμα τῆς ἡμέρας. Ναοὶ ποὺ ἑορτάζουν ὑπάρχουν σὲ ὅλες σχεδὸν τὶς περιοχὲς τῆς Ἑλλάδας, μὲ κυριότερο ἴσως τὸ προσκύνημα τῆς Εὐαγγελίστριας στὴν Τῆνο, ποὺ καθιερώθηκε μετὰ τὴν θαυματουργικὴ εὕρεση τῆς εἰκόνας τῆς Μεγαλόχαρης, τὸ 1823.

Τέλος, ἡ ἑορτὴ αὐτὴ ἀποτελοῦσε παλαιότερα ὁρόσημο γιὰ τὴν μετακίνηση τῶν νομάδων κτηνοτρόφων ἀπὸ τὰ χειμαδιὰ στὰ ψηλότερα βοσκοτόπια, ὅπου θὰ περνοῦσαν τὸ καλοκαίρι, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν μετακίνηση τῶν κυψελῶν τῶν μελισσοτρόφων στὴν ὕπαιθρο. Εἰδικότερα οἱ Σαρακατσάνοι τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἔβαζαν («ἁρμάτωναν») τὰ «κυπροκούδουνα» στὰ ζῶα τους, ἐνῶ τὰ ἀγόρια, κρατώντας ἕνα καλαθάκι μὲ λουλούδια, περιέρχονταν τὰ κονάκια καὶ εὔχονταν γιὰ τὴ νέα κτηνοτροφικὴ περίοδο ποὺ ἄρχιζε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Δ. Β. Οἰκονομίδης, «Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου (Λαογραφία)», *Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία* 5 (1964) 983-985· Β. Ποῦχνερ, «Θεατρικὰ στοιχεῖα στὰ δρώμενα τοῦ βορειοελλαδικοῦ χώρου», *Πρακτικὰ Δ΄ Συμποσίου Λαογραφία τοῦ Βορειοελλαδικοῦ χώρου*, Θεσσαλονίκη 1983, 252· Χρ. Χρηστίδης, «Ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ Λαγοῦ», *Θρακικὰ* 42 (1968) 242· Ε. Γραμματίκογλου, «Λαϊκὴ λατρεία εἰς Πύθιον Διδυμοτείχου», *Θρακικὰ* 43 (1969) 197· Δ. Πετρόπουλος, «Λαογραφικὰ Σκοπέλου-Πέτρας Ἀνατολικῆς Θράκης», *Ἀρχεῖον Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ (1941-1942)* 144-145· Δ. Βραχιόλογλου, *Μορφὲς λαϊκοῦ πολιτισμοῦ στὴ Θράκη καὶ στὸν Ἕβρο*, Ἀλεξανδρούπολη 2000, 52· Α. Δευτεραῖος, «Ἔκθεσις λαογραφικῆς ἐρεύνης εἰς περιοχὰς τοῦ νομοῦ Κοζάνης», *Ἐπετηρὶς Κέντρου Ἐρεύνης Ἑλληνικῆς Λαογραφίας* 18-19 (1965-1966) 253· Ε. Σταμούλη-Σαραντή, «Παραδόσεις τῆς Θράκης», *Θρακικὰ* 7 (1936) 309-310 [*Λαογραφία* 14 (1952) 170]· Ν. Α. Κεφαλληνιάδης, *Ἡ λατρεία τῆς Παναγίας στὰ ἑλληνικὰ νησιὰ* 2, Ἀθῆνα 1991, 279· Γ. Ν. Αἰκατερινίδης, «Συνοπτικὴ λαογραφικὴ θεώρηση τῆς Χαλκιδικῆς», *Πρακτικὰ Γ΄ Διεθνοῦς Συμποσίου*, Ἱστορικὴ καὶ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία Χαλκιδικής, Θεσσαλονίκη 1993, 235· Δ. Λουκόπουλος – Δ. Πετρόπουλος, *Ἡ λαϊκὴ λατρεία τῶν Φαράσων*, Ἀθῆνα 1949, 51· Δ. Σ. Λουκάτος, *Πασχαλινὰ καὶ τῆς ἄνοιξης*, Ἀθῆνα 1980, 34-36· Ν. Σ. Μάργαρης, *Λαογραφικὴ οἰκολογία. Ἤθη-ἔθιμα-συμπεριφορά-περιβάλλον*, Ἀθῆνα 1991· Δ. Πετρόπουλος – Ε. Ἀνδρεάδης, *Ἡ θρησκευτικὴ ζωὴ στὴν περιφέρεια Ἀκσεράϊ-Γκέλβερι*, Ἀθῆνα 1970, 151-152· Α. Χατζημιχάλη, *Σαρακατσάνοι* Α.1, Ἀθῆναι 1957, ρξ΄-ρξά΄.

νιοῦνταν τραγουδώντας ἐρωτικὰ καὶ γονιμικοῦ περιεχομένου τραγούδια. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ πίστευαν ὅτι συνειρμικὰ καὶ μαγικὰ ἀποκτοῦσαν τὴ δροσιὰ καὶ τὴ δύναμη τῆς φύσης καὶ τῆς βλάστησης.

Στὴν Καππαδοκία μάλιστα παρασκεύαζαν μικρὲς πίτες, σὲ μία ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἔβαζαν νόμισμα, καὶ ὅποιος τὸ ἔβρισκε θεωροῦνταν ὁ τυχερὸς τῆς χρονιᾶς, ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὰ ἔθιμα τῆς Πρωτοχρονιᾶς. Ἐπίσης, τηροῦσαν αὐστηρὴ ἐθιμικὴ ἀργία, πιστεύοντας ὅτι ἄν ἐργαστοῦν θὰ ἐπισύρουν τὴν τιμωρία τους ἀπὸ τὸν Θεό, ἐνῶ στὴν Κρήτη δὲν ἔλεγαν κὰν τὴ λέξη «ψαλίδι», πιστεύοντας ὅτι σὲ διαφορετικὴ περίπτωση θὰ γεμίσει τὸ σπίτι

ἔβγαζαν ἀπὸ τὸ χέρι τοὺς τὸν «μάρτη», δηλαδὴ τὴ στριμμένη ἄσπρη καὶ κόκκινη κλωστὴ ποὺ εἶχαν φορέσει τὴν πρώτη Μαρτίου, καὶ τὴν ἄφηναν σὲ κλαδιὰ δένδρων «γιὰ νὰ τὸν πάρουν τὰ χελιδόνια», τραγουδώντας ἢ ἀπαγγέλλοντας παραλλήλως καὶ στίχους ἀπὸ τὸ τραγούδι τοῦ χελιδονίσματος.

Ἡ ἰδέα τοῦ ὁρίου, τῆς λειτουργίας δηλαδὴ τῆς ἑορτῆς ὡς χρονικοῦ ὁροσήμου γιὰ τὴν ἔναρξη τῆς ἀνοιξιάτικης περιόδου, ὁδήγησε στὴν παγίωση μίας σειρᾶς ἀναλόγων διαβατήριων τελετουργιῶν. Ἔτσι, γιὰ παράδειγμα, στὶς Καρυὲς τῆς περιοχῆς Καβακλί, στὴ Βόρεια Θράκη, τὰ μεσάνυχτα τῆς παραμονῆς τῆς ἑορτῆς χτυποῦσαν δυνατὰ χάλκινα οἰκιακὰ σκεύη, γιὰ τὴν ἀποτροπὴ τοῦ κακοῦ, ἐνῶ παραλλήλως ἀπήγγειλαν ἐπωδή, καὶ ἄναβαν τελετουργικὲς πυρές, τὶς ὁποῖες καὶ ὑπερπηδοῦσαν.

Στὴν Κεσσάνη τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης παρόμοια τελετουργία εἶχε τὸν χαρακτήρα ἀγερμοῦ τῶν παιδιῶν στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ, ἐνῶ στὸν Αὐλότοπο τοῦ Σουλίου, στὴν Ἤπειρο, συνήθιζαν τὴν παραμονὴ νὰ χτυποῦν μὲ ξύλο ἕνα ταψὶ στὸν κῆπο κάθε σπιτιοῦ. Σὲ ἄλλα μάλιστα χωριὰ τῆς Ἠπείρου χτυποῦσαν ὄχι μόνο χάλκινα, ἀλλὰ καὶ πήλινα σκεύη μὲ κουτάλια, ἄναβαν ἐθιμικὲς πυρὲς καὶ χτυποῦσαν κουδούνια, ἀλλὰ καὶ ἔκαιγαν τὴν κοπριὰ τῶν ζώων, καπνίζοντάς τα «γιὰ νὰ μὴν ἀρρωστοῦν». Σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, οἱ ἐπωδὲς ποὺ ἀπαγγέλλονταν, ἀποτελώντας ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς τελετουργίας, ἐξόρκιζαν τὰ φίδια, ἀλλὰ καὶ τὰ βλαπτικὰ ἑρπετὰ καὶ ἔντομα, μὲ προφανῆ στόχο τὴν προφύλαξη τῆς μελλοντικῆς σοδειᾶς καὶ τῶν καλλιεργειῶν τους. Ὁ Ν. Γ. Πολίτης ἀναφέρει μάλιστα ὅτι στὰ χωριὰ τῆς Ἠπείρου συνήθιζαν τὸ πρωὶ τῆς ἑορτῆς νὰ περιφέρονται μὲ πομπὴ στὰ χωράφια, τοὺς κήπους καὶ τὰ ἀμπέλια τους, μὲ τραγούδια καὶ χτυπήματα κουδουνιῶν, πιστεύοντας ὅτι ἔτσι θὰ διώξουν τὰ βλαπτικὰ φίδια καὶ τὰ ἑρπετά, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἂν τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἀκουστεῖ βροντή, τὴν ὑπόλοιπη χρονιὰ δὲν θὰ ἐμφανιστοῦν φίδια στὴν περιφέρεια τοῦ χωριοῦ.

Στοὺς Βλάχους τῆς Πίνδου ὁ ἀγερμὸς τῶν παιδιῶν πραγματοποιοῦνταν μετὰ τὸ μεσημεριανὸ φαγητό, μὲ κουδούνια καὶ κυπριὰ ἀπὸ τὰ ζῶα τους, καὶ μὲ ἐπίκληση γιὰ τὴν ἐκδίωξη τῶν φιδιῶν καὶ τῶν ἑρπετῶν ἀπὸ τὶς καλλιέργειές τους. Σὲ ἄλλες πάλι περιοχὲς οἱ κοπέλλες πήγαιναν στὰ χωράφια, ἔπιαναν τὰ στάχυα καὶ εὔχονταν τελετουργικὰ «Ὅσα σιτάρια πιάνω, / τόσα μαλλιὰ νὰ κάνω», σὲ μία προσπάθεια νὰ ἀποκτήσουν τελετουργικὰ τὴ θαλερότητα καὶ τὴ ζωντάνια τῆς φύσης. Στὴν Ἀλεξανδρούπολη συνήθιζαν νὰ πηγαίνουν στὴν ἐξοχή, ὅπου κυλιοῦνταν τελετουργικὰ στὸ χορτάρι, καὶ κατόπιν ἔτρωγαν ἐκεῖ πίτες ποὺ εἶχαν πάρει ἀπὸ τὰ σπίτια τους, ἐνῶ ἀλλοῦ κατασκεύαζαν κούνιες καὶ κου-

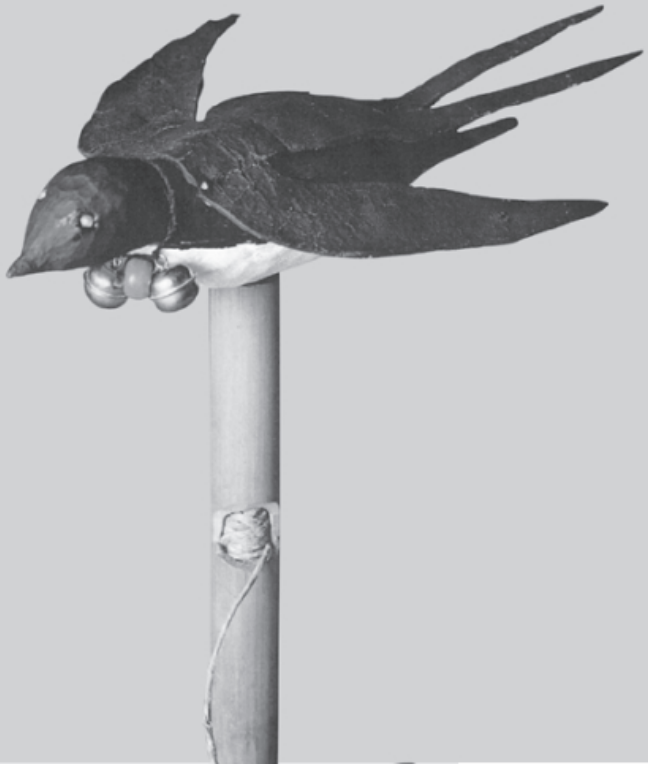

Τεῦχος 13ο • Ἰανουάριος - Μάρτιος 2017

Μ. Γ. Βαρβούνη
Καθηγητὴ Λαογραφίας
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμῆμα Ἱστορίας καὶ Ἐθνολογίας

Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου στὴν ἑλληνικὴ θρησκευτικὴ λαογραφία

8

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου, στὶς 25 Μαρτίου, συμπίπτει μὲ τὴν ἐθνικὴ ἐπέτειο τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἔναρξης τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821, καὶ ὁ διφυὴς αὐτὸς θρησκευτικὸς καὶ ἐθνικὸς ἑορτασμὸς ἔχει βαθύτατα προσδιορίσει τὴ φυσιογνωμία τῆς ἑορτῆς αὐτῆς. Σὲ πολλοὺς ἑλληνικοὺς τόπους θεωροῦσαν τὴν ἑορτὴ ὡς ὁρόσημο γιὰ τὴν ἔναρξη τῆς ἄνοιξης καὶ τὴ συνακόλουθη ἐπιστροφὴ τῶν χελιδονιῶν, γι' αὐτὸ καὶ τὰ παιδιὰ

ὑποδούλωσης. Ἡ ἀναγέννηση τῆς φύσης πάλι παραλληλίστηκε μὲ τὴν ἀναγέννηση τοῦ ἔθνους καὶ τὰ λαμπρὰ χρώματα τῆς γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ μὲ τὴν ἐλπίδα, τὸ καινούργιο, τὸν ἐρχομὸ τῆς λευτεριᾶς.

«Ὡς πότε παλικάρια», φώναξε καὶ κάλεσε ὁ Ρήγας ὅλους τους Βαλκανικοὺς λαούς: μὲ μία κοινὴ ὁρμὴ γιὰ τὴν ἐλευθερία νὰ ζώσουμε σπαθί. Καὶ μερίασε ὁ βράχος! Καὶ ἦρθε τὸ κῦμα! Μὲ μία κοινὴ ὁρμὴ γιὰ Ἐθνικὴ ἀνεξαρτησία, ἐλευθερία τῆς γλώσσας, διακήρυξη τῆς καταγωγῆς τους, ἀξίωση τῆς πίστης τους.

Ὑπῆρξε λοιπὸν μία μεγάλη γενιὰ ποὺ τὰ ἔργα της μιλοῦν πιὸ εὔγλωττα ἀπὸ τὸν καθιερωμένο αὐτὸ πανηγυρικὸ ποὺ ἐκφωνεῖται. Μία γενιὰ ποὺ χωρὶς νὰ ζητᾶ ὑλικὰ ἀνταλλάγματα –μισθοφόροι στρατοὶ δὲν πανηγυρίζουν τέτοιες νίκες– ἔδωσε τὸ αἷμα της, τὴ νιότη της, τὴ ζωή της γιὰ τὴν πατρίδα. Γιὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερία. Ἡ 25η Μαρτίου εἶναι ἑορτὴ κάθε ἐλεύθερου ἀνθρώπου.

Ἄξιοι μακαρισμοῦ κατέκτησαν τὸν χρόνο καὶ τὸν χῶρο. Τὸν χρόνο, γιατί κέρδισαν τὴν Ἀθανασία. Τὸν χῶρο, γιατί οἱ τάφοι τους – ὅπως γράφει ὁ ἱστορικὸς Θουκυδίδης γιὰ τοὺς νεκροὺς τῶν πολέμων – δὲν εἶναι ἐκεῖ ποὺ βρίσκονται θαμμένοι. Οἱ τάφοι τῶν ἡρώων φωλιάζουν στὶς καρδιές μας.

Ὄνειρό τους καὶ πόθος τους ἡ Ἑλλάδα. Πόνος καὶ καημός τους ἡ Ἑλλάδα. Μία ἀτέλειωτη Ἑλλάδα: Τούτην τὴν πατρίδα τὴν ἔχομεν ὅλοι μαζί, καὶ σοφοὶ κι ἀμαθεῖς καὶ πλούσιοι καὶ φτωχοὶ καὶ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ πλέον μικρότεροι ἄνθρωποι. Τὸ λοιπὸν δουλέψαμε ὅλοι μαζί, νὰ τὴν φυλάμεν καὶ ὅλοι μαζὶ καὶ νὰ μὴν λέγη οὔτε ὁ δύνατος «ἐγὼ» οὔτε ὁ ἀδύνατος. Ξέρετε πότε νὰ λέξει ὁ καθεὶς «ἐγώ»;Ὅταν ἀγωνιστεῖ μόνος του νὰ φκειάση ἢ νὰ χαλάση, νὰ λέγει «ἐγώ», ὅταν ὅμως ἀγωνίζονται πολλοὶ νὰ φκειάσουν τότε νὰ λένε «ἐμεῖς». Εἴμαστε στὸ «ἐμεῖς» κι ὄχι στὸ «ἐγώ», ὅπως εἶπε καὶ ὁ Μακρυγιάννης.

Ἤρθαμε λοιπὸν σήμερα ἐμεῖς σ' αὐτὸν τὸν ναὸ ὅπως καὶ κάθε χρόνο τέτοια μέρα νὰ δοξάσουμε καὶ νὰ ὑμνήσουμε. Ἤρθαμε λοιπὸν ἐμεῖς νὰ ψάλουμε μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους γιὰ νὰ δεχθοῦμε τὸ χαρμόσυνο μήνυμα τῆς ἔλευσης τοῦ Σωτήρα. Ἤρθαμε νὰ ψάλλουμε μαζὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους ἐπιμνημόσυνη δέηση γιὰ κείνους ποὺ μᾶς δόξασαν καὶ μᾶς λευθέρωσαν. Καὶ γονατίσαμε μπροστὰ στὴν Παναγιὰ ἔστω καὶ νοερὰ μαζὶ μὲ τὸν Ἀρχάγγελο καὶ ψάλαμε: *Χαῖρε κεχαριτωμένη ὁ Κύριος μετὰ σοῦ.* Κι ἂς γονατίσουμε μὲ τὶς ψυχές μας μπροστὰ στοὺς τάφους ἐκείνων, μπροστὰ στὶς ἱερὲς σκιὲς ἐκείνων. Κι ἂς ψιθυρίσουμε τὸν ὕμνο ποὺ ἐκεῖνοι θὰ ἤθελαν ν' ἀκούσουν καὶ νὰ τραγουδήσουν. Τὶς λίγες λέξεις ποὺ ὁ ἐθνικός μας ποιητὴς ἔβαλε στὴ σειρὰ καὶ ἔκλεισε μέσα τοὺς τὸν σκοπὸ τοῦ ἀγώνα.

Ἀπ' τὰ κόκκαλα
βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων
τὰ ἱερὰ
καὶ σὰν πρῶτα
ἀνδρειωμένη
Χαῖρε ὦ χαῖρε
ἐλευθεριά.

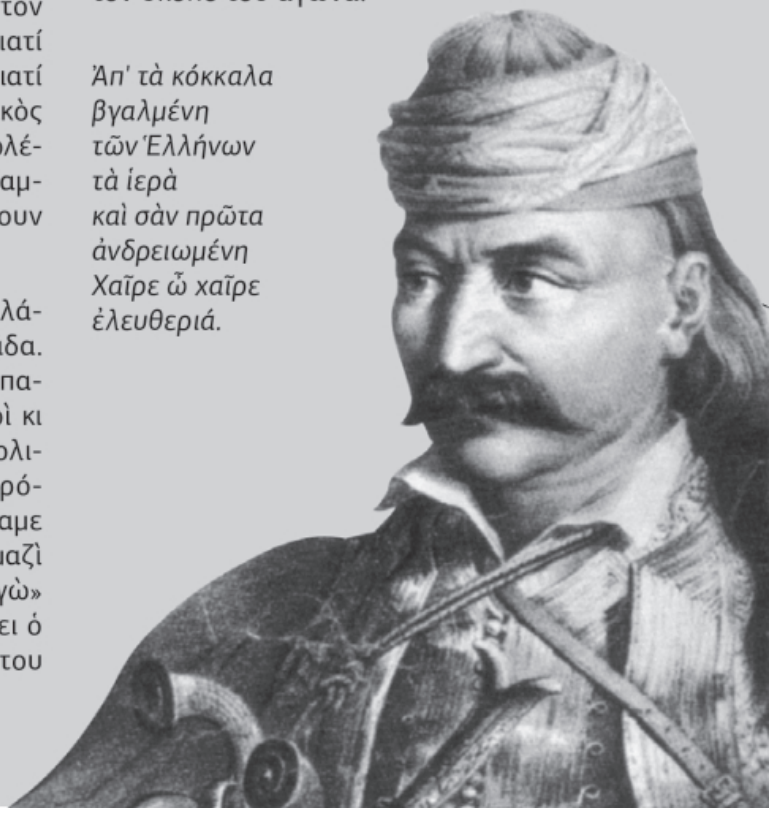

Τεῦχος 13ο • Ἰανουάριος - Μάρτιος 2017

Τὸ στρατόπεδο τοῦ Καραϊσκάκη στὴν Καστέλα, Θεόδωρος Βρυζάκης (1855)

Γιὰ τὴν ἐλευθερία!! Ἀμέτρητες σελίδες ἔνδοξης ἱστορίας καὶ κατορθωμάτων ἀλλὰ καὶ παλινωδιῶν ποὺ δὲν δύναται κανεὶς νὰ ἀποδώσει σὲ ἕναν πανηγυρικό. Ἕνας ἀγώνας ποὺ ὁδήγησε στὸ κίνημα τοῦ φιλελληνισμοῦ τὸν ὁποῖο θὰ τιμήσουμε σὲ λιγότερο ἀπὸ ἕνα μήνα, ποὺ στέφθηκε μὲ δάφνες καὶ ποὺ εἶχε ὡς ὑπέρτατο ἔπαθλο τὴν ἵδρυση τοῦ ἐλεύθερου Ἑλληνικοῦ κράτους!

Αὐτὸς ὁ ἀγώνας εὐλογήθηκε αὐτὴ τὴ σημαντικὴ μέρα αὐτὴν εἰδικὰ τὴν ἐποχή. Τέτοιαν ἡμέρα διάλεξε ἡ σπλαχνικὴ Μαρία. Νὰ πεῖ στὸν Κύριο τοῦ Παντὸς ποὺ τὰ ἄψυχα ἐμψυχώνει «Κοίτα στὴ γῆ τοὺς Χριστιανοὺς ποὺ μ' ἄπειρη λατρεία ἐμὲ γιορτάζουν σήμερα πόση σκλαβιὰ πλακώνει».

Πολλοί, ὀρθολογιστές, τὸ θεώρησαν ὡς τυχαῖο ἢ ἐπίπλαστο γεγονός. Ἔργο τῶν ἱστορικῶν εἶναι νὰ ἀμφισβητοῦν ἀλλὰ καὶ μοίρα τους ἐπίσης νὰ ἀμφισβητοῦνται. Γιὰ τοὺς ὑπόλοιπους δὲν ἦταν τυχαία ἡ ἔναρξη τῆς ἐξέγερσης στὴν ἀρχὴ τῆς ἄνοιξης. Πράξη στρατηγικῆς. Ἄνοιξη γιὰ νὰ ἀρχίσει ὁ ἀγώνας μὲ εὐνοϊκὲς συνθῆκες καιροῦ καὶ γιὰ νὰ ὑπάρχει ἀρκετὸς διαθέσιμος χρόνος γιὰ μάχες μέχρι τὸν ἑπόμενο χειμώνα. Ἄνοιξη γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἐμψυχωθεῖ ὁ λαὸς καθότι ὁ χειμώνας ποὺ ἔφευγε θεωρήθηκε ὅτι ἀποτύπωνε τὰ χρόνια της ὀθωμανικῆς

ἑνὸς λαοῦ περήφανου μὲ ὑψηλὸ πολιτισμό, μορφοποιημένου μέσα ἀπὸ τὴ δημοκρατία τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου, χαλυβδωμένου στὴν παλαίστρα τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, συνηθισμένου νὰ μάχεται.

Ἀλλὰ τὸ 1453 μπῆκαν στὴν Πόλη οἱ ὀχτροὶ καὶ στὴν ψυχὴ ὁ φόβος! Ἡ ἐξέγερση τῶν σκλάβων τοῦ ‘21, τῶν ὁποίων τὸ φρόνημα ἔπρεπε λογικὰ νὰ εἶχε ἐκμηδενισθεῖ μετὰ ἀπὸ 400 χρόνια ζωῆς κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ τοῦ Ὀθωμανοῦ κατακτητῆ εἶναι κάτι τὸ καταπληκτικὸ καὶ σπάνιο στὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸς ὁ ἀγώνας ἦταν Ἐθνικοαπελευθερωτικός. Ἦταν ἕνας ἀγώνας ἑνὸς λαοῦ ποὺ ἀγάπησε μὲ πάθος τὴν ἐλευθερία. Ποὺ ἄντλησε θάρρος ἀπὸ τὴ δύναμη τῆς πίστης στὸν Θεὸ καὶ ἀποφάσισε ἢ νὰ ἐλευθερωθεῖ ἢ νὰ πεθάνει. Ποὺ στὸ κάλεσμα τοῦ Ρήγα Φεραίου μέσα στὸν Θούριό του: «καλλίτερα μίας ὥρας ἐλεύθερη ζωὴ παρὰ σαράντα χρόνια σκλαβιὰ καὶ φυλακή», ἀπάντησε «Ἐλευθερία ἢ Θάνατος». Ἕνας ἀγώνας ἑνὸς ἀνδρείου λαοῦ!

Ἀφοῦ καὶ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, ἀνδρεῖος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ δὲν φοβᾶται τὸν ἔνδοξο θάνατο! Ποὺ ἐνῶ κατὰ τὴν ὥρα τῆς δράσης εἶναι ὁρμητικὸς πρὶν ἀπὸ αὐτὴν εἶναι ἤρεμος! Ποὺ ἐνῶ οὐδόλως ὑπερτερεῖ τοῦ ἀντιπάλου του, ἐκεῖνος τολμᾶ τὸ ἀδιανόητο! Ἑνὸς λαοῦ ποὺ εἶχε κουραστεῖ νὰ τὸν ἀποκαλοῦν ραγιὰ καὶ νὰ τὸν ταπεινώνουν. Ποὺ ζητοῦσε ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν δουλεία τοῦ τύραννου ἀλλὰ καὶ τοῦ δογματισμοῦ καὶ τοῦ φανατισμοῦ. Ποὺ μαζί, ταυτόχρονα καὶ παράλληλα, διεκδικοῦσε ἐλευθερία ἀπὸ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες, ἀπὸ τὴν ἀνεξέταστη ἀποδοχὴ τῶν ἰδεῶν τῶν ἄλλων, ἀπὸ τὴν ἀλλότρια ἐπιβολή, ἀπὸ τὴν πνευματικὴ δεσποτεία. Ἕνας ἀγώνας γιὰ τὴν ἀνεξάρτητη ἐθνικὴ ἑστία καὶ τὴν ἀνάπτυξη δημοκρατικῶν θεσμῶν.

Κίνημα ἐθνικὸ καὶ συνάμα πολιτικό! Κίνημα παράλληλο καὶ συγχρονισμένο μὲ τὰ κινήματα ποὺ ἀναπτύσσονταν στὴν τότε Εὐρώπη. Κι ἔφερε βοήθεια ἀπ’ ἔξω! Κίνημα ποὺ ἔγινε γνωστό, συγκίνησε καὶ βρῆκε ὑποστηρικτὲς ἀκόμη καὶ στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ὑπῆρξαν πρωτεργάτες! Ὑπῆρξαν πρώιμοι ἀγῶνες καὶ ξεσηκωμοὶ ποὺ ἀπέτυχαν! Ἀλλὰ αὐτοὶ συνέχισαν! Ἐμψυχωτὲς καὶ ἀρχηγοί! Ἄλλοι μὲ τὸ κονδύλι τους κι ἄλλοι μὲ καρυοφύλλι! Λαϊκοὶ καὶ κληρικοί! Ἄνδρες καὶ γυναῖκες! Στεριανοὶ καὶ θαλασσινοί! Ὅλοι μαζὶ ἀνάψανε τῆς λευτεριᾶς φυτίλι!

Ὑπῆρξε ὅμως τὸ μεγάλο ἀνώνυμο πλῆθος στὸ ὁποῖο στηρίχτηκε ὁ ἀγώνας. Ἀγώνας ποὺ ἐδραιώθηκε στὶς διάφορες περιοχὲς ποὺ ἔμειναν στὴν ἱστορία: ἀγώνας ποὺ πολλὲς φορὲς προδόθηκε. Ἐφιάλτες καὶ Γούσηδες δυστυχῶς πάντα ὑπάρχουν! Μὰ ἀπέναντί τους θὰ ὀρθώνονται ἄτομα ὅπως ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Παπαφλέσσας καὶ ὁ Σαμουὴλ καὶ ἡ Δέσπω καὶ ἡ Μπουμπουλίνα κι ὁ Καραϊσκάκης κι ὁ Κανάρης καὶ ἄλλοι. Ἀγώνας ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἔχασαν τὰ πάντα. Ποὺ δὲν κράτησαν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοὺς παιδιά, οἰκογένεια, περιουσία.

Ὁ ὅρκος τῶν Φιλικῶν, Διονύσιος Τσόκος (1849)

τὰ δεσμὰ τοῦ κατακτητῆ. Σήμερα οἱ ἄγγελοι πανηγυρίζουν τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μας. Σήμερα ὁ ἐλεύθερος κόσμος χαίρεται γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους μας.

Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἑτοιμάζεται νὰ δεχτεῖ τὶς ψυχὲς τῶν μετανοούντων ἀλλὰ καὶ τὶς ψυχὲς τῶν ἡρώων ἐπαναστατῶν. Ψυχὲς ποὺ ὀρθώνονται ἐμπρὸς στὸν ἐχθρό! Ὑπερασπίζονται τὶς θέσεις τους καὶ τὶς διεκδικοῦν μέσα στὰ καρτέρια τῶν τυράννων.

Σήμερα ὁ Γαβριὴλ ὑπηρετεῖ καὶ ἡ Παρθένος εὐαγγελίζεται παράδοξη σύλληψη, παράδοξη γέννηση. Θεοῦ γέννηση, θεϊκὴ σύλληψη. Σήμερα ὁ Κύριος εὐλογεῖ παράδοξο ἀγῶνα, ἄνισο ἀγῶνα, ἀγῶνα δικαίου, ἄπιαστο ὄνειρο. Σήμερα πανηγυρίζουμε τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ σωτηρία τοῦ γένους μας, τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἕλληνα καὶ τὴν σωτηρία τοῦ Ἔθνους μας.

Ἡ Ὀρθόδοξη Χριστιανικὴ Θρησκεία ἔχει κι ἄλλες - τὸ ἴδιο σημαντικὲς ἑορτὲς νὰ γιορτάσει καὶ νὰ πανηγυρίσει. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία δὲν ἔχει ἄλλη οὔτε εὐγενέστερη, οὔτε λαμπρότερη περίοδο ἀπὸ τὸ 1821.

Ὁ Μαραθώνας, οἱ Θερμοπύλες, οἱ Πλαταιὲς ἦταν ὑπέροχα κατορθώματα, ἑνὸς λαοῦ ὅμως ποὺ ζοῦσε ἐλεύθερος,

Ἡ 25η Μαρτίου

Μαριγούλας Κοσμίδου
Διευθύντριας Δευτεροβάθμιας
Ἐκπαίδευσης Ροδόπης

Οἱ ἔνδοξες ἐπέτειοι ἀποτελοῦν σταθμούς, κατὰ τοὺς ὁποίους δὲν διακόπτεται ἁπλῶς ἡ ὁμοιόμορφη ροὴ τοῦ χρόνου, ἀλλὰ ἐπανέρχονται στὴ μνήμη ἔργα γενναῖα. Εἶναι παλαιά, ὡραία καὶ μεγίστης ἀξίας ἡ συνήθειά μας ν' ἀφιερώνουμε στὶς μεγάλες ἐπετείους, κοντὰ στὶς ἄλλες ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις, λίγη ὥρα περισυλλογῆς καὶ στοχασμοῦ.

Σήμερα ὁ κόσμος ὅλος χαίρεται. Σήμερα γιορτάζουμε τὴν ἀρχὴ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων. Σήμερα ἡ Ἑλλάδα ὁλόκληρη χαίρεται γιατὶ σήμερα γιορτάζουμε τὴν ἀρχὴ τῆς σωτηρίας τοῦ ἔθνους. Σήμερα οἱ πρωτόπλαστοι Ἀδὰμ καὶ Εὔα ἐλευθερώνονται ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Σήμερα ὁ σκλαβωμένος Ἕλληνας ἐλευθερώνει πρῶτα τὴν ψυχὴ κι ὕστερα τὸ σῶμα ἀπὸ

να μιὰ πληγὴ ποὺ μᾶς φέρνει κοντὰ στὸν Χριστό. Ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μας γίνεται καινούργιος ἐὰν βάλουμε στὴ ζωή μας τὸν Χριστὸ καὶ ὅταν τὸ θέλημά Του γίνει δείκτης πορείας γιὰ τὸν ὑπόλοιπο χρόνο τῆς ζωῆς μας.

Ἀδελφοί μου,

Ἡ τοπική μας Ἐκκλησία δίνει βαρύτητα, μεταξὺ ἄλλων, στὴν ἱστορία τοῦ τόπου μας γιατὶ ἔχει ὡς καθῆκον της χρησιμοποιώντας τὰ πνευματικὰ ὅπλα νὰ καταπολεμᾶ τὴν ἱστορικὴ ἀγνωσία καὶ τὴν ἠθελημένη διαστρέβλωση τῆς ἱστορικῆς ἀλήθειας ποὺ ἐπιχειρεῖται στὴν Πατρίδα μας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ τὸ φετεινὸ ἡμερολόγιο τῆς Μητροπόλεώς μας ἀφιερώσαμε στὸ Βυζαντινὸ παρελθὸν τῆς Ροδόπης, στὰ μνημεῖα τῆς περιοχῆς, γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ἀνθρώπων ποὺ μὲ μεράκι ἐργάστηκαν γιὰ νὰ προσδιορίσουν τὴν ταυτότητά μας. Καθῆκον μας νὰ διαφυλάξουμε τὰ μνημεῖα αὐτὰ ὡς μαρτυρίες ζωῆς καὶ πολιτισμοῦ, νὰ τὰ προσεγγίσουμε ἀναδεικνύοντας τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν τόπο μας, ὥστε νὰ διασώσουμε τὴν πίστη μας καὶ τὴν αὐτοσυνειδησία μας.

Σᾶς εὔχομαι ὁλόψυχα τὸ νέον ἔτος νὰ εἶναι εὐλογημένο, σωτήριο καὶ κατὰ Χριστὸν εἰρηνικὸ καὶ καρποφόρο!

Μὲ πατρικὴ ἀγάπη

Ὁ Μητροπολίτης
† ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Παντελεήμων

Ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸ Νέον Ἔτος 2017

Ἡ ἐκκλησία μας ἐν τῇ χάρι τοῦ σαρκωμένου Λόγου καὶ τὶς πρεσβεῖες τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τοῦ ὁποίου σήμερα ἑορτάζουμε τὴ μνήμη, ἕνα νέο ἔτος προβάλλει μπροστά μας. Στὴν ἐκκλησιαστικὴ γλῶσσα ὁ νέος χρόνος ὀνομάζεται «νέος ἐνιαυτὸς τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου». Ὁ χρόνος ἔχει γιὰ τὸν καθένα μας μιὰ ἀρχὴ καὶ φαίνεται νὰ ἔχει καὶ ἕνα τέλος. Ὡς ἀρχὴ προσδιορίζεται ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεώς μας.

Ποιό ὅμως εἶναι τὸ τέλος;

Στὴ γλῶσσα μας ἡ λέξη τέλος ἔχει δύο ἔννοιες: ἡ μία σημαίνει τὸ τέρμα καὶ ἡ ἄλλη σημαίνει τὴν ὁλοκλήρωση. Ὁ χρόνος μοιάζει μὲ ἕνα ποτάμι ποὺ κυλάει καὶ ποὺ σὲ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους φαίνεται ὅτι τὸ τέλος του εἶναι ὁ θάνατος. Ὅμως στὴν πραγματικότητα δὲν τελειώνει, ὅπως ὅλα τὰ ποτάμια, ἀλλὰ ἐκβάλλει στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, σὲ μιὰ πραγματικότητα ποὺ δὲν ἀνήκει στὸν χρόνο, ἀλλὰ στὴν αἰωνιότητα.

Τὸ ἐρώτημα ὅμως ποὺ τίθεται εἶναι γιὰ ποιό λόγο μᾶς χαρίζει ὁ Θεὸς τὸν χρόνο; Τὴν ἀπάντηση μᾶς τὴ δίνει εὔστοχα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, λέγοντας ὅτι ὁ χρόνος θὰ πρέπει νὰ γίνει «καιρὸς σωτηρίας». Νὰ ἀξιοποιήσουμε δηλαδὴ ὅσο χρόνο μᾶς διαθέσει ὁ Θεὸς γιὰ νὰ σωθοῦμε. Νὰ συναντήσουμε στὴ ζωή μας τὸν Χριστό καὶ νὰ ὁλοκληρωθοῦμε. Ὁ ἄνθρωπος βέβαια ποὺ ἑνώνεται μὲ τὸν Θεό φανερώνει τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ στὴν καθημερινότητά του. Ὅμως ἡ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη. Ὁ ἄνθρωπος ζεῖ ἀληθινὰ ὅταν ἀγαπᾶ, καὶ ὅταν ἀγαπᾶ τότε ἀληθινὰ ζεῖ καὶ χαίρεται τὴ ζωή του. Ὁ Χριστὸς μᾶς διαβεβαίωσε ὅτι ἦλθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ ἔχουμε ζωὴ καὶ περίσσευμα ζωῆς.

Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀλήθειες φανερώνονται στὴ ζωὴ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὁ ὁποῖος ἐμπιστεύεται τὴ ζωή του στὸν Χριστὸ ὡς τὸν μοναδικὸ τρόπο γιὰ νὰ ζήσει αἰώνια. Στὴ ζωή του φανέρωσε τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ τὴν ἀγάπη. Ἔφτιαξε μιὰ πόλη ἀγάπης ποὺ οἱ μεταγενέστεροι τὴν ὀνόμασαν Βασιλειάδα. Στὸν διάλογο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου μὲ τὸν αἱρετικὸ Ἔπαρχο, ὁ Ἅγιος μᾶς δίνει μαθήματα πίστεως καὶ ζωῆς, καθὼς ἀναφέρει ὅτι ἐξορία εἶναι ἕνας τόπος χωρὶς Θεὸ καὶ ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἡ πρώτη πληγὴ ποὺ νεκρώνει τὸ σῶμα, ὅμως ταυτόχρο-

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ & ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ • ΕΤΟΣ Δ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 13ο • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2017

Περιοδικὸν

Παρρησία

Τριμηνιαία Ἔκδοσις
Οἰκοδομῆς καὶ Ἐνημερώσεως

Ἰανουάριος - Μάρτιος
ΕΤΟΣ Δ΄ - ΤΕΥΧΟΣ 13ον

ΕΚΔΟΤΗΣ
Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
κ.κ. Παντελεήμων

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
Ἱερὰ Μητρόπολις
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Τηλ. 25310 22642
Fax: 25310 23439

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Ἀρχιμ. Βαρθολομαῖος Ἰατρίδης
Ἀρχιμ. Δαμασκηνὸς Ἀμπατζίδης
Γεώργιος Χρ. Τσιγάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ
Γεώργιος Χρ. Τσιγάρας

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Σπυρίδων Κιοσσές

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
Γιάννης Μενεσίδης

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
ΔΕΚΤΑΙ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΑΙ
ΑΡΘΡΑ-ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Περιοδικὸν Παρρησία
Ἱερὰ Μητρόπολις
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Τ.Θ. 306, Τ.Κ. 69100 Κομοτηνή

ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Τυπογραφεῖον «Ἐπικοινωνία Α.Ε.»
Ἐναντι Πανεπιστημιουπόλεως
691 00 Κομοτηνὴ
Τηλ. 25310 81512, Fax: 25310 26027
E-mail: epikoinonia.ae@gmail.com

Περιεχόμενα

01.
Ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸ Νέον Ἔτος 2017
Ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ.κ. Παντελεήμονος

03.
Ἡ 25η Μαρτίου
Μαριγούλας Κοσμίδου
Διευθύντριας Δευτεροβάθμιας Ἐκπαίδευσης Ροδόπης

08.
Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου
στὴν ἑλληνικὴ θρησκευτικὴ λαογραφία
Μ. Γ. Βαρβούνη
Καθηγητὴ Λαογραφίας Δ.Π.Θ.
Τμῆμα Ἱστορίας καὶ Ἐθνολογίας

12.
Ἰωάννης Δαμασκηνός:
λύρα εὔσημος τῆς εὐσεβείας
Μαρία Τζιάτζη-Παπαγιάννη
Καθηγήτρια Βυζαντινῆς Φιλολογίας
Δ.Π.Θ., Τμῆμα Ἑλληνικῆς Φιλολογίας

20.
«Ἐκκλησιαστικὲς εἰδήσεις»
Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμανδρίτης
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Βαρθολομαῖος Ἰατρίδης,
Ἱεροκήρυξ Ι. Μ. Μαρωνείας & Κομοτηνῆς

Παρρησία

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ & ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ • ΕΤΟΣ Δ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 13ο • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2017